

Fy hundan tycker

- om fränstötande tillbehör på hundar

Nya innovationer kommer hela tiden som förhoppningsvis ska minska antalet jakthundar som skadas eller dödas av varg. Idag provas både mycket enkla och mer sofistikerade utrustningar. Positiva erfarenheter finns hittills. Men då risken för vargangrepp per antal jaktdagar i vargrevir räknas i delar av promillen, åtgår lång tid och försök med många hundar innan man kan utvärdera hur effektiva skydden är.

Den lilla mässingspinglan tillverkad i Mora är ett billigt och enkelt sätt att skydda hunden. Ljudet gör vargen osäker och kan få den att hålla sig undan.

MÄSSINGPINGLA – FRÄNSTÖTANDE I VARGÖRON

När det gäller det vanligaste skyddet, så kallad vargpingla, skall pinglans ljud fungera som ett så kallat lapptyg för öronen. Alltså ett onaturligt inslag som skall göra vargarna osäkra och avstå från att närma sig ljudkällan. Jens Karlsson, vargforskare vid Grimsö och Viltskadecenter, berättar att ryska löshundjägare använt dessa i tio års tid med gott resultat, även om skyddet inte är fullständigt. Det har också kommit positiva rapporter från USA vad gäller pinglans effektivitet.

- Vi har gjort bedömningen att det vore tjänstefel att inte pröva metoden, menar Jens Karlsson med hänvisning till metodens låga kostnader.

Viltskadecenter och länsstyrelserna har delat ut mellan sex- och tiotusen exemplar av den Moratillverkade pinglan till löshundjägare i vargområden.

- Hur många av dessa som används vet vi inte, men vi vet att de används. Vi vet också att två jakthundar, en i Västra Götaland och en i Gävleborg, har blivit angripna av varg trots att de burit pingla.

En bra statistik kan man tycka, men här vill Jens Karlsson lägga in en brasklapp:

- Vi vet inte under hur många jaktdagar de har använts, så vi vet inte heller om pinglan minskat risken för vargangrepp på hund.

Anders Ekholm från Rovdjursföreningen studerar en, ur vargens synpunkt högst oaptitlig, spikväst för hundar.

BITA I SPIK – INGET FÖR EN VARG

Västar med olika tekniska lösningar för att få skyddseffekt har sett dagens ljus under de senaste åren. Allt ifrån elektriska stötar, ultraljud, illasmakande vätskor till ogenomträngligt och ibland kevlarförstärkt bitskydd.

En stark och ganska heltäckande väst med, i valfri omfattning påmonterade ”spikremsor”, är ett av de senaste lanserade varianterna, som utan spikremsor har använts som skydd vid vildsvinsjakt. Ungefär 600 sådana finns hos vildsvinsjägare, berättar Göran Hallman från företaget Protector som marknadsför västen.

Viltskadecenter har under hösten 2008 till ett subventionerat pris sålt Protectors skyddsväst till 100 löshundjägare med 12 olika hundraser, mot att dessa skulle prova västarna på sina hundar och ge Viltskadecenter sina omdömen om dess användbarhet under jakt-säsongen 2008/2009. 37 av jägarna rapporterade sina intryck efter sammanlagt 303 jaktdagar och 29 var villiga att fortsätta att använda västen. Fyra jägare var mer tveksamma och fyra direkt negativa till fortsatt användning. Orsaken till den negativa inställningen angavs vara rent tekniska problem som att västen begränsade rörligheten eller förorsakade skavsår. Men många förslag på förbättringar för att eliminera problemen lämnades också. Viltskadecenter bedömer att västen, efter smärre justeringar, kommer att fungera på de flesta jakthundar och i många jaktsituationer.

- Det kommer att ta flera år att ta reda på hur effektiv en sådan väst är, därför att risken för vargangrepp är en på 5000 jaktdagar i vargrevir med familjegrupp och en på 9000 jaktdagar i revir med revirmarkerande par, förklarar Jens Karlsson. Han har under många år haft problematiken kring vargangripna jakthundar som sitt forskningsområde.

- Man måste få ut många sådana västar innan man kan förvänta sig att en hund med väst blir angripen av en varg och det är det enda sättet att få reda på hur effektiv västen är.

vargen

Blixtdiod att t.ex. fästa på hundens halsband. Avger för vargen obehagliga ljuseffekter.

BLIXTLJUS – LAPPTYG I VARGÖGON

Kritik mot mässingpinglan har förekommit för att den just frambringa ett vasst ljud där den sitter intill hundens öron, som kan vara plågsamt för hunden. Därför kan en ny variant av "lapptyg" som är under intågande på marknaden vara ett välkommet komplement i skyddet av hundarna. Det är ett sorts ljusskydd att sätta på halsband eller skyddsväst. Blixtrande dioder i vattentäta förslutningar ska ge effekt på eventuella presumtiva angripare. Strömsnåla och köldtåliga ska de räcka under en hel jakt-dag, försäkrar Göran Hallman från företaget Protector som lanserar det nya skyddet.

TEXT OCH FOTO: UFFE STRIDSBERG

Skadad/ dödad av:	Antal hundar 1997-2008	Antal skadade el- ler dödade hundar enligt djurför- säkringsbolaget Agrias siffror, sammanräknade för de tolv senaste åren. Agria uppger sig försäkra cirka 40 procent av landets hundar. Fem i topp för vargsskador var
örn	15	
björn	20	
vildsvin	32	
lo	38	
älg (skadad/ älgskräck)	67	
varg	136	
ospec. vilt	147	
vådaskott	246	
trafik	13 008	

raserna: Drever, Gråhund, Hamiltonstövare, Finsk stövare, Finsk spets.

För skottskador: Jämthund, Gråhund, Vorsther, Blandras, Labrador retriever.

För trafikskador: Blandras, Drever, Schäfer, Strävårig tax, Slåthårig tax.

Ur statistik sammanställd av Uffe Stridsberg, källa Agria.

Fakta/ lös hund i terräng vid jakt och annat bruk

IDAG FINNS RUNT 700 000 HUNDAR I LANDET, AV DESSA ANVÄNDS CIRKA 150 000 VID JAKT Norden, framförallt Sverige, är tämligen unikt vad gäller jakt med lös hund. Endast Ryssland och Baltstaterna ligger i närheten av vår omfattning av jakt med lös hund. I övriga Europa förekommer jaktformen i mycket liten utsträckning och då kanske främst vad gäller apportörerande hundar. I Nordamerika används lösa hundar i princip endast vid jakt efter rovvilt.

Den absolut vanligaste formen av jakt med hund i Sverige idag är att släppa hunden lös och låta den söka upp viltet på egen hand. Vid till exempel älgjakt kan hunden vara utom kontroll från sin förare under lång tid och på långa avstånd. När hunden väl funnit en förmodad älg försöker den hålla kvar älggen på plats och avger s.k. ståndskall vilket kan pågå under timmar tills jägaren kommit inom skotthåll. Utöver vid älgjakten används lösa hundar även vid jakt efter till exempel björn, lo, vildsvin, rådjur, hare, räv och fågel.

VID ÄLGJAKTEN FINNS MÖJLIGHETER ATT JAGA MED KOPPLADE HUNDAR

Under den senaste jaktssäsongen jagade svenska jaktlag med hundar i drev och resultatet är liknande det där lösa hundar används. Metoden är dock inte populär bland de yngre jägarna eftersom de oftast får delta i drevet istället för att stå på pass och ges skotttillfällen. Jaktmetoden är lämpad för skogslänen. Älgjakt i Norge utförs så gott som uteslutande med hundar i band.

Även ledhundsjakt med en ensam jägare är ett alternativ där denne med hunden i band smyger sig på älggen. Då de närmar sig visar hunden tydligt detta och lämnas ett stycke ifrån älggen och jägaren fortsätter den sista biten själv. Denna typ av jakt lämpar sig främst för öppen mark och stabila vindförhållanden, såsom i fjällterräng.

LAGAR OCH REGLER FINNS FÖR HUR HUNDAR FÅR VISTAS LÖSA

De främsta är: lagen om tillsyn över hundar och katter, jaktlagen, jaktförordningen och djurskyddslagen. I den förstnämnda lyder grundregeln i 1§: "hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn och skötas på ett sådant sätt som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter." Vidare följer i 16§: "Under tiden den 1 mars-20 augusti skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt." Av 16§, "övriga tiden av året", framgår att den enda hund som inte behöver hållas under tillsyn är hund som används vid jakt. För andra bör skrivningen i praktiken innebära ett kopplingsvång, eftersom få hundar har sådan lydighet att de går att kalla till sig om de fått upp spår efter vilt.

Det finns undantag och det är främst polis- och eftersökshundar. Hundarna och deras förare genomgår omfattande utbildning och att ha en sådan hund lös är strikt reglerat. Polishundar testas på en mängd olika sätt där lydighet och mentalitet är viktiga och först efter godkända resultat ges de tillstånd att arbeta "i fält". När en polishund, under yrkesutövning, behöver släppas lös arbetar de i de allra flesta fall i närheten av sina förare, varför dessa har full kontroll över sin hund och kan kalla in den om så skulle behövas. Så är inte fallet med lösa jakthundar.

Eftersökshundar används för eftersök på vådaskjutet eller trafikskadat vilt. De släpps ofta lösa för att snabbt kunna hitta det skadade viltet. För att eftersöket skall bli så lyckat och ske så snabbt som möjligt har hundarna testats och genomgått rigorösa utbildningar innan de tas i tjänst.

Vältränade, dresserade hundar som används av vaktbolag får över huvudtaget inte släppas lösa av sina förare.

För att en hund skall få användas vid jakt räcker det med att den "är lämpad för respektive jaktändamål". Någon specifik utbildning för sitt uppdrag som jakthund krävs inte i teorin, ej heller vad gäller dess förare. Det räcker med att denne har jaktlicens.

JAKTLAGEN, 5§ SÄGER ATT "VILTET FÅR INTE OFREDAS OCH INTE HELLER FÖRFÖLJAS AN- NAT ÄN VID JAKT"

Den som genom uppsåt eller oaktsamhet begår brott mot denna paragraf kan dömas till böter. Fler exempel på påföljder kan nämnas. Lagen om tillsyn över hundar och katter, 8§: Brister någon i tillsynen över eller skötseln av en hund får polismyndigheten meddela föreläggande och/eller förbud för att förebygga skada eller avsevärd olägenhet. 22§: Den som bryter mot ett hundförbud kan dömas för överträdelse av hundförbud till böter eller fängelse i högst ett år. 19§: En skada som orsakas av en hund skall ersättas av dess ägare eller innehavare. 14§: Anträffas en hund lös på område där lantbruksdjur finns, får hunden, om den inte låter sig infångas och om det är nödvändigt för att förhindra skada på lantbruksdjur, dödas av den som äger eller vårdar lantbruksdjuren.

HENRIK STERN